

BOKS SPORTINING PAYDO BO'LISHI

Hakimov Dilshod Quqonovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada boks sportining kelib chiqishi, tarixi va rivojlanish bosqichlari haqida so'z yuritilgan. Boks qadimdan mavjud bo'lib, Misr, Bobilda, Qadimgi Yunoniston va boshqa hududlarda keng tarqalganligi, shuningdek, zamonaviy boksning shakllanishi va qoidalari haqida batafsil ma'lumot berilgan. O'zbekiston va jahondagi boks rivoji, xalqaro va milliy musobaqalar, professional boks va uning o'ziga xosliklari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Boks, mushtda jang, sport tarixi, musobaqalar, zamonaviy boks, professional boks, O'zbekiston boksi.

Аннотация

В статье рассматриваются истоки, история и этапы развития бокса как вида спорта. Бокс существует с древних времен и был широко распространен в Египте, Вавилоне, Древней Греции и других регионах, а также приведены подробные сведения о формировании и правилах современного бокса. Освещены развитие бокса в Узбекистане и мире, международные и республиканские соревнования, профессиональный бокс и его уникальные особенности.

Ключевые слова: Бокс, кулачный бой, история спорта, соревнования, современный бокс, профессиональный бокс, узбекский бокс.

Annotation

This article discusses the origin, history and stages of development of the sport of boxing. Boxing has existed since ancient times and was widespread in Egypt, Babylon, Ancient Greece and other regions, as well as detailed information about the formation and rules of modern boxing. The development of boxing in Uzbekistan

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th May 2025

and the world, international and national competitions, professional boxing and its peculiarities are covered.

Keywords: Boxing, fist fighting, sports history, competitions, modern boxing, professional boxing, Uzbek boxing.

Kirish

Boksni hamma davrlar sporti, deb atashadi. Uning rivojlanish tarixi besh daqq yildan ziyod davrga teng. Qo‘l jangi sport yakkakurashi sifatida jamiyat rivojlanishining ilk davrlarida paydo bo‘lgan bo‘lib, ko‘pgina xalqlar o‘rtasida turli xil ko‘rinishlarda tarqalgan edi. Aljir janubida topilgan qoya toshlardagi rasmlar Afrika xalqlarida boks mavjud bo‘lganligi to‘g‘risida guvohlik beradi.

Fir‘avnlr sag‘analari devorlarida aks ettirilgan qo‘l jangi lavhalari shuni tasdiqlaydiki, ushbu yakkakurash turi qadimgi Misrda ham majud bo‘lgan (2- rasm). Bizgacha Krit-Miken madaniyati davrining qo‘l jangi tasvirlari yetib kelgan (3- rasm). Qo‘l jangi ayniqsa Qadimiy Gretsiyada (Yunonistonda) keng tarqalgan edi. 23-chi Olimpiadadan (e.a. 688 y.) boshlab uning Olimpiya o‘yinlari dasturiga kiritilgani fikrimiz dalilidir[1].

Metodologiya

Mushtda jang qilishning sport turi sifatida paydo bo‘lishi qadimgi asrlarga borib taqaladi. Eramizdan avvalgi qirqinchi asrga mansub Misr ierogliflari juda oddiy qoiqoplarda teridan tayyorlangan bintlardan mushtda jang olib borayotgan jangchilarni tasvirlaydi. Bog‘dod atrofida olib borilgan qazilmalarda mushtda jang qilish tasviri tushirilgan plitalar ko‘p topilgan. Taxmin qilish mumkinki, mushtda jang qilish Misrdan Krit oroliga hamda Gretsiyaga tarqalgan[2].

Boks (ing. box — mushtlash, zarb) — sport turi, ikki raqibning sirti charm, ichi yumshoq qoplamali qo‘lqoplarda qoida asosida yakkamayakka mushtlashish musobaqasi. boks tarixi miloddan avvalgi davrda Misr va Bobilda uyushtirilgan yakkamayakka mushtlashish musobaqalariga borib taqaladi. Yunoniston qad. Olimpiya o‘yinlari dasturida ham shunday musobaqalar bo‘lgan. Zamonaviy boks vatani Angliyadir (XVI-XVII asrlar). boksning dastlabki qoidalari shu mamlakatda

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th May 2025

qabul qilingan (1867). Xalqaro havaskor bokschilar assotsiatsiyasiga (AIBA; 1946-yil asos solingan) 160 mamlakat a'zo (1999). boks 1904-yildan Olimpiya o'yinlari dasturiga kiritilgan, 1974-yildan jahon chempionati, 1979-yildan Jahon kubogi musobaqalari o'tkazib kelinadi.

Natijalar

Boks musobaqasi arqonlar bilan o'ralgan 6x6 m o'lchamli ring (supa)da o'tkaziladi. bokschilar og'irligi 270 g (10 unsiya) qo'lqoplardan foydalanishadi. Musobaqa 2 min. (daqiqadan) 4 raund (bo'lim) davom etadi. Raundlar orasida 1 daqiqadan tanaffus beriladi. Musobaqa vaqtida raqib yiqilganda, hakam kurashni to'xtatgandan keyin, shuningdek belidan pastga, bosh tananing orqa qismiga zarb berish mumkin emas. Ringdagi hakam (referi) musobaqani boshqaradi, ring atrofidagi 5 nafar hakam berilgan aniq zarblarni hisoblab boradi. Natijada ko'p ochko (xol) to'plagan bokschi g'olib deb topiladi. Zarb ta'sirida garangsiragan (nokdaun) holatga tushgan bokschining o'ziga kelishi uchun referi kurashni vaqtincha to'xtatadi va hisob ochadi. 10 srch. (soniya) vaqt ichida u kurashga tayyor ekanini bildirmasa referi uni nokaut bo'lgan (yengilgan) deb hisoblaydi. Tomonlardan biri raqibini nokaut qilsa, ochkolar farqini 15 taga yetkazsa, shuningdek bir tomon yengil ganini tan olsa (murabbiyi arqonga sochiqtashlasa), referi tomonidan chetlatilsa, zarb ta'sirida tanasining jarohatlangan joyidan qon oqishi kamaymasa (tibbiyot xodimi xulosasiga ko'ra) kurash muddatidan oddin to'xtatiladi va ikkinchi tomon g'olib sanaladi.

Xalqaro boks musobaqalari 12 vazn toifasida (48, 51, 54, 57, 60, 63,5, 67, 71, 75, 81, 91 kg gacha va 91 kg dan yuqori) tashkil etiladi. Asosiy musobaqalarga 18 yoshga to'lganlar qo'yiladi. 16—17 va 14—15 yoshlilar o'rtasida ham musobaqalar uyushtiriladi. Shuningdek, ayrim federatsiyalar boksni ommalashtirish maqsadida o'smiro'spirinlar o'rtasida 12 tadan ko'proq vazn toifasida ham musobaqalar o'tkazishadi. O'zbekistonda zamonaviy boks XX asrning 20- yillaridan ommalashdi. Ilk boks musobaqasi 1922-yil Toshkentdagi "Fortuna" sport jamiyatida o'tkazilgan. Uni S.L. Jakson uyushtirgan. Bu murabbiy yuzlab boks chilarni tarbiyaladi.

O'zbekistonda keyingi yillarda shaxsan Prezident Islom Karimovning sportga qaratgan e'tibori natijasida boks jadal rivojlanmoqda. O'zbekiston Respublikasi

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th May 2025

boks federatsiyasi 1993-yildan AIBA a'zosi. Mamlakatda 4 olimpiya o'rinbosarlari bilim yurti va o'nlab bolalar o'smirlar sport maktabida yoshlarga bokssirlari o'rgatilmoqda. 20 dan ziyod zamonaviy boks zallari shug'ullanuvchilar ixtiyorida. boks milliy terma jamoasi 1999-yil jahon chempionatida faxrli 3-o'rinni egalladi. O'zbekistonning R.Risqiyev, N.Anfimov, G.Ilyosov, M.Abdullayev, O'.Xaydarov, R. Chagayev, T. To'lyakov, L. Zokirov, N. Otayev, T.Turg'unov, H. Ahmedov, K. To'laganov, R. Saidov, S. Mixaylov, D. Yorbekov, DAVEZBOYEV kabi bokschilari katta yutuklarga erishgan.

Jahonda professional bokschilar (boksni kasbga aylantirganlar) o'rtasida to'rtta yo'nalish bo'yicha musobaqalar utkaziladi. Ularni jahon boks kengashi (WBC), jahon boks assotsiatsiyasi (WBA), xalqaro boks federatsiyasi (IBF) va jahon boks tashkiloti (WBO) uyushtiradi. Professional boksdagi qo'lqoplar birmuncha yengil — taxminan 227 g (8 unsiya), raundlar soni 6, 8, 10, 12 ta bo'ladi. Har bir raund 3 daqiqadan.

Xulosa

Maqolada boks sporti insoniyat tarixining qadimiy davrlaridan boshlab keng tarqalgan yakkakurash turi ekanligi tasdiqlandi. Zamonaviy boks Angliyada shakllanib, keyinchalik butun dunyoga tarqaldi va hozirda xalqaro miqyosda yuqori darajada rivojlanib kelmoqda. O'zbekistonda ham boks sporti jadal rivojlanib, xalqaro maydonlarda munosib o'rin egallab kelmoqda. O'zbekiston sportchilari tomonidan erishilgan yutuqlar mamlakat sport salohiyatining yuksak darajasini ko'rsatadi. Shuningdek, professional bokschilar o'rtasidagi to'rtta asosiy yo'nalishda o'tkaziladigan musobaqalar ushbu sport turining ommabopligi va global darajada mashhurligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. R.D.Xalmuxamedov, V.N.Shin, F.K.Turdiyev, S.S.Tajibayev. Boks nazariyasi va uslubi. Darslik. Toshkent – 2016. 545 b.
2. R.D.Xalmuxamedov, S.S.Tajibayev, G'.Q.Rajabov. Yakkakurash sport turlari (boks). Darslik. Toshkent – 2025. 186 b.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th May 2025

3. Градополов К.В. Тренировка боксера в соревновательном периоде: учебное пособие для тренеров / К.В. Градополов, В.И. Огуренков. - М.: ФиС, 1963. - 305 с.
4. Karimov M.A., Xalmuxamedov R.D., Shamsematov I.Yu., Tajibaev S.S. Bokschiarning sport-pedagogik mahoratini oshirish. T., 2011. 478b.
5. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. Modern Science and Research, 3(5), 191-195.
6. Sunatov, J. R., Shamatova, G., & Maxmanazarov, O. (2024). TA'LIMDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH (MS POWERPOINT AMALIY DASTURIY TA'MINOT MISOLIDA). Talqin va tadqiqotlar,(28).
7. Abduvaliyev, A. A., & Sunatov, J. T. (2024). IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISHDA TREND MEZONIDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI. Экономика и социум, (2 (117)-1), 69-73.
8. Sunatov, J. R. (2023, December). TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions" (Vol. 1, No. 01).
9. Botirovich, X. S. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASINING BUGUNGI KUNDA JAHONDAGI AHAMIYATI. GOLDEN BRAIN, 2(16), 26-30.
10. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O'ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO'NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS, 1(1).
11. Botirovich, X. S. Murodullo o'g'li, JOT, & Iskandar o'g'li, SB (2024). PYTHON DASTURLASH TILINING KELIB CHIQISHI. Modern education and development, 11(3), 120-126.
12. Xidirova, N. B. qizi Muqimova, GZ (2024). EXCELDA DIAGRAMMALAR BILAN ISHLASH. GOLDEN BRAIN, 2(20), 167-171.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th May 2025

13. Xidirova, N. B. qizi Oromova, SS, & Otajonova, KR (2024). MULTIMEDIALI TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIYADA QO‘LLANILISHI. GOLDEN BRAIN, 2(20), 157-161.
14. Xidirova, N. B. qizi Nomozova, FA (2024). RAQAMLI MATERIALLAR VA INTERAKTIV PLATFORMALAR YORDAMIDA TABIIY FANLARNI O‘QITISH. GOLDEN BRAIN, 2(20), 162-166.
15. Axmedovna, B. S. (2025, February). INGLIZ TILINI O‘RGANISHDA O‘ZARO MULOQOTNING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 318-325).
16. Ergashevna, S. M. (2025, February). INGLIZ TILI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH. In International Educators Conference (pp. 358-365).
17. Normurodovna, A. M. (2025, February). TASHKILOTLAR O‘RTASIDAGI HAMKORLIKDA INGLIZ TILINING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 310-317).
18. Axmedovna, B. S. (2025, February). O‘ZBEKISTONDA XORIJIY TILLARNING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 326-333).
19. Ergashevna, S. M. (2025, February). INGLIZ TILI MUTAXASSISI BO‘LISHDA BOSHLANG‘ICH INGLIZ TILI DARSLARINING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 350-357).
20. Normurodovna, A. M. (2025, February). INGLIZ TILI GRAMMATIKASINING INGLIZ TILI KURSIDAGI AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 302-309).
21. Boymurotovna, X. N. (2025, March). RUS TILINI O‘RGANISHDA SUN‘IY INTELLEKT VA NEYRON TARMOQLARNING ROLI. In International Conference on Educational Discoveries and Humanities (pp. 55-62).
22. Boymurotovna, X. N., qizi Oromova, S. S., Otajonova, K. R., & qizi Uralova, K. J. (2024). MOLIYA-BANK SOHASIDA SUN‘IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI. GOLDEN BRAIN, 2(21), 86-90.
23. Sa’dullayev, A., & Asrorov, O. (2024). THE ESSENCE OF NEW PEDAGOGICAL TERMS DURING THE REFORMS IMPLEMENTED IN

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th May 2025

- THE FIELD OF EDUCATION.". Science Shine" International scientific journal, 14(1).
24. Boymurotovna, X. N. Asror o'g'li, AO, & Rajabboyevna, OK (2025, March). KOMPYUTER VA ROBOTLAR BILAN O'ZARO ALOQA ORQALI IJTIMOIIY PSIXOLOGIYANING O'ZGARISHI. In International Conference on Educational Discoveries and Humanities (pp. 63-70).
25. Egamberdiyev, X. S., Abduvaliyev, A. A., & Pardayev, O. C. (2023). RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA O 'ZBEKISTON TURISTIK GEOPORTAL TIZIMINING TASHKILIIY ARXITEKTURASI. Экономика и социум, (6-1 (109)), 115-120.
26. Egamberdiyev, H. S., & Khujakulov, A. K. (2024). VIRTUAL MUSEUMS AS PART OF A DIGITAL CULTURAL ENVIRONMENT. Экономика и социум, (3-1 (118)), 121-125.
27. Madatov, Q. (2024). C++ PROGRAMMING LANGUAGE OPERATOR USAGE AND THEIR TYPES AND MAIN FUNCTIONS. Models and methods in modern science, 3(1), 244-254.
28. Madatov, Q. (2024). C# VA. NET CORE PLATFORMASI C# DASTURLASH TILINING OPERATORLARI QO 'LLASH VA ULARNING TURLARI HAMDA ASOSIIY VAZIFALARI. Естественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования, 3(1), 59-67.
29. Rustamovna, R. I. (2025, January). BOSHLANG 'ICH MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI RIVOJLANTIRISH VA TARBIYALASHDA MEDIANING O 'RNI. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 225-230).
30. Rustamovna, R. I. (2025, January). MAKTABGACHA TA'LIM: BOLANING KELAJAGI VA TARBIYASI UCHUN MUHIM JARAYON. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 217-224).
31. Rustamovna, R. I. (2024). SUBJECT: PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL CONDITIONS OF DEVELOPING COMPETENCE OF STUDENTS'ADAPTABILITY TO HIGHER EDUCATION. IMRAS, 7(6), 155-157.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th May 2025

32. Зикриллаева, Ф., Дустмуродова, М., Нормаматова, Н., Сайдуллоева, М., & Абдирахимова, М. (2025). Globalizatsiyalashgan zamonaviy tilshunoslik paradigmaları. Инновации в современной лингвистике и преподавании языков, 1(1), 298-300.
33. Маматова, Г. Д., & Кучкаров, Т. С. (2024). Актуальность концепции «Цифровой университет»: литературный обзор отечественных и зарубежных исследований. Информатика. Экономика. Управление/Informatics. Economics. Management, 3(1), 0101-0158.
34. Mamatova, G. (2023). Цифровой университет: стратегия создания умной инфраструктуры в высших учебных заведениях Узбекистана. Economics and Innovative Technologies, 11(4), 296-312.
35. Кучкаров, Т., & Маматова, Г. (2024). ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В ОБЩЕСТВЕ. Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari, 4(4), 127-136.
36. Qodirov, F. T., & Zoxidov, J. B. (2020). Development Of An Automatic Ventilation System For Smart Greenhouses. In Инновации в технологиях и образовании (pp. 19-21).
37. Suvonov, B., & Jamilova, S. (2024). Sun'iy intellektual tizimlarda noaniq mantiqning ahamiyatliligi va uning aniq mantiqdan farqi. Interpretation and researches, 4 (26)).
38. Suvonov, B., & Islomov, A. (2024, May). VIRTUAL REALITY AND THE PRINCIPLES OF USING VIRTUAL REALITY IN THE EDUCATIONAL PROCESS. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 57-59).
39. Bozarov, F. (2024). ANALOGICAL AND DIGITAL SCHEMATICS: A COMPREHENSIVE OVERVIEW.". Science Shine" International Scientific Journal. извлечено от <https://science-shine.uz/index.php/ilmnuri/article/view/1082>.
40. Samadovich, B. F. (2023). FUNDAMENTALS OF COMPUTER-AIDED DESIGN CONSTRUCTION OBJECTS. American Journal Of Applied Science And Technology, 3(07), 13-18.